

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Observationer inför givarmöte

Organisationen La'o Hamutuk ("Gå tillsammans") har i mer än tio år följt och analyserat det arbete Östtimors regering och dess samarbetspartners gör. Man skrev inför 2011 Timor-Leste and Development Partners Meeting "Goodbye Conflict, Welcome Development", som hölls i Dili 11-13 juli, ett uttalande i vilket man lyfter fram erfarenheter det internationella biståndssamfundet har gjort.

Biståndsgivare bortser ofta från de speciella förhållandena i Östtimor som omfattar det koloniala arvet, ockupation, trauma, religion, fattigdom och underutveckling. Under det senaste decenniet har internationella experter definierat problem eller föreskrivit lösningar för Östtimor utan att förstå varför situationen är som den är.

Straffriheten för dem som begått brott mot mänskligheten under den indonesiska ockupationen 1975-1999 underminerar rättssäkerheten. Ett exempel är utlämningen 2009 av den kriminelle Maternus Bere till Indonesien i strid mot Östtimors konstitution. Förtroendet för rättsväsendet började undermineras av att varken de ansvariga för våldet 2006 eller mordförsöken mot presidenten och premiärministern 2008 ställdes inför rätta. Både Östtimors regering och dess samarbetspartner blir mer och mer obenägne att erkänna världssamfundets ansvar för att sätta stopp för straffriheten.

Östtimors oljeintäkter kommer ej vara längre än i ett till två decennier. Oljetillgångarna är inte så stora och det är osannolikt att nya fynd görs i ett land som har få andra inkomstkällor. Den privata sektorn består av jordbruk för självhushåll, regeringsentreprenörer och ett fåtal importörer vilket är en ohållbar situation. Det rapporteras att 41% av befolkningen lever under fattigdomsgränsen men siffran är osäker, då hänsyn ej tas till inflationen och indikatorer som inte är relaterade till fattigdom är inkluderade.

Östtimor har ingen utlandsskuld, men om man tar utlandslån kommer det göra landet ännu mera sårbart och skapa problem den dag då oljetillgångarna sinar.

"Resource Curse" - "tillgångens förbannelse" (d.v.s. att höga tillfälliga oljeinkomster används för stora

statsutgifter och skapar ett mycket högt importberoende) - är ett genomgående problem i länder som exporterar icke förnyelsebara råvaror. Inflationen är nu ca 15%. Eftersom den lokala absorptionsförmågan är svag, gör staten 70% av sina investeringar utomlands och 90% av givarkapitalet går ut ur landet. År 2010 importerade Östtimor för 994 miljoner dollar medan exporten av annat än oljeprodukter bara var 20 miljoner dollar, varav nästan allt var kaffebönor. Gapet mellan de rika och fattiga ökar, likaså mellan Dili och landsbygden. Under 2011 betalas dubbelt så mycket i stipendier för utlandsstudier som för National University som skapar arbetstillfällen och utbildar mer än tio gånger så många studenter. Genomförbarhetsstudier för oljeindustrin kostar dubbelt så mycket som motsvarande studier för jordbruket, inom vilket 80% av befolkningen arbetar. Prefabricerade hus importeras för varje by istället för att lokala entreprenörer anlitas.

Säkerhet innebär inte bara att beväpnade män och kvinnor ska upprätthålla ordning utan det gäller också att kunna leva utan fruktan för arbetslöshet, sjukdom och svält. Det är ett förhållande som många biståndsgivare förbiser. På grund av det dåliga hälsoläget dör betydligt fler människor till följd av ohälsa än av våld.

Nationsbyggande är inte det enda målet utan det gäller att se till att den nationella ekonomin ej tar skada, att miljön skyddas och att gapet mellan rika och fattiga inte vidgas. Investeringarna som görs i utbildning för befolkningen är små medan mycket av biståndsmedlen har gått till utländska rådgivare för att kunna höja kvaliteten på tjänstemännen.

Ekonomin är helt beroende av olje- och gasexport, som kommer ta slut 2023 (eller 25 år senare om Sunrise exploateras). Oljeintäkterna räcker knappt till för att höja befolkningen över fattigdomsgränsen. Få andra sektorer av ekonomin uppmärksammas. Långsiktighet är önskvärd i planeringen i stället för den nu dominerande kortsiktigheten. Den nyligen antagna Strategic Development Plan är därför ett steg i rätt riktning. Grunden för fortsatt utveckling måste läggas innan oljan sinar.

Gabriel Jonsson